

7. 9. 2018

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K moderaci smluvní pokuty - nový přístup dle velkého senátu Nejvyššího soudu ČR

Judikatura doposud zastávala názor, že moderovat lze pouze smluvní pokutu, která existuje v době rozhodování soudu o této moderaci[1]. Dle těchto závěrů nebylo možné např. snížit smluvní pokutu, která v době rozhodování soudu zanikla v důsledku započtení na jinou pohledávku. Tento dosavadní ustálený přístup již neobstojí ve světle rozsudku velkého senátu Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 31 Cdo 927/2016, ze dne 11. 4. 2018 (dále jen jako „Rozsudek“).

V tomto Rozsudku se Nejvyšší soud přiklonil ke zcela opačnému závěru, a to k možnosti moderace již započtené smluvní pokuty soudem, a to zejména z důvodu nemožnosti stran se odchýlit od zákonné úpravy moderace smluvní pokuty a deklaratorního charakteru rozhodnutí o moderaci smluvní pokuty.

Ačkoliv se Rozsudek zabýval právní úpravou zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodní zákoník (dále jen „ObchZ“), konkrétně tedy výkladem ustanovení § 301 ObchZ, mají autoři tohoto článku za to, že je třeba dospět ke stejnému závěru i při výkladu současně platné a účinné právní úpravě moderace smluvní pokuty obsažené v § 2051 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „NOZ“).

Ustanovení § 301 ObchZ bylo kogentní povahy[2], tedy strany se od tohoto ustanovení nemohly odchýlit ani dohodou, tím spíše tak nemohla učinit jedna ze stran svým jednáním (právě započtením). Účelem moderace je pak dle Rozsudku ochrana dlužníka ze smluvní pokuty před nepřiměřeně vysokou smluvní pokutou. S tímto názorem soudu se lze plně ztotožnit, a jevílo by se jako krajně nespravedlivé, aby mohl věřitel ze smluvní pokuty dlužníku toto právo odejmout svým jednostranným právním jednáním. K moderaci smluvní pokuty pak tedy musí docházet *ex tunc*, nikoliv *ex nunc*. Podle názoru autorů tohoto článku má ustanovení § 2051 NOZ taktéž kogentní charakter, neboť bylo téměř plně převzato z ObchZ (nově zavedena nutnost dlužníka navrhopvat moderaci - viz dále), zákonodárce tak měl v úmyslu zachovat kogentnost tohoto ustanovení a jeho dosavadní význam.

Proces rozhodování o moderaci smluvní pokuty počíná posouzením, zdali byla sjednána mezi stranami nepřiměřeně vysoká smluvní pokuta. Vzhledem k tomu, že zákonná ustanovení jak § 301 ObchZ, tak i § 2051 NOZ patří k normám s relativně neurčitou (abstraktní) hypotézou[3], přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v konkrétním případě vymezily hypotézu normy ze širokého předem neurčeného okruhu okolností. Soudy mají pak dbát na zvýšenou kvalitu odůvodňování svých rozhodnutí o nepřiměřenosti smluvní pokuty právě proto, že se jedná o normu s relativně neurčitou hypotézou (pozn. aby se tak vyhnuly možné vadě v podobě nepřezkoumatelnosti rozhodnutí). Nepostačuje pouhé konstatování, že „smluvní pokuta ne/odpovídá hodnotě a významu zajišťované povinnosti“. Soudy mohou vycházet pouze z okolností, které zde byly v době sjednání

smluvní pokuty[4], a to pouze okolností ve vztahu k té dané **konkrétní smluvní pokutě**.

Pokud soud dále dospěje k závěru, že smluvní pokuta je nepřiměřená, následuje rozhodnutí o snížení smluvní pokuty, kterým zaniká povinnost dlužníka v určitém rozsahu (viz dále) plnit smluvní pokutu. Podotýkáme, že NOZ „vychází z koncepce, podle níž soud může nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu snížit **pouze na návrh dlužníka**.“[5] V tomto směru došlo ke změně oproti předchozí právní úpravě dle ObchZ, kde bylo možné moderovat smluvní pokutu i bez dlužníkovra návrhu.

Co se týče rozsahu moderace, zde je soud povinen dle zákona přihlédnout k hodnotě a významu zajišťované povinnosti - zde však máme za to, že soudy budou většinou tyto aspekty zohledňovat i v prvním kroku při posouzení nepřiměřenosti výše smluvní pokuty (ačkoliv jim tuto povinnost zákon neukládá). Při posouzení rozsahu moderace mohou soudy zohlednit pouze kritéria zakotvená v § 2051 NOZ (hodnotu a význam zajišťované povinnosti)[6] nikoliv další kritéria jako např. vyváženost smlouvy[7], či osobní majetkové či sociální poměry (pozn. tyto nezkoumá soud ani při posuzování ne/přiměřenosti smluvní pokuty).[8] Soud nemá neomezenou možnost moderace - věřitel má vždy právo na smluvní pokutu alespoň ve výši vzniklé škody.[9]

Závěrem je tedy nutno uvést, že Rozsudkem se zcela mění přístup k moderacím smluvních pokut v případech, kde již došlo k zániku započtením pohledávky na smluvní pokutu oproti pohledávce jiné. Tento krok vnímáme veskrze pozitivně, neboť jsme zastávali názor, že v případech důvodně vzneseného návrhu na moderaci smluvní pokuty soudem se pohledávka na smluvní pokutu stává nejistou, tedy nezpůsobilou k započtení. Velký senát Nejvyššího soudu ČR situaci vyřešil způsobem, který poskytne dlužníkům z nepřiměřeně vysokých smluvních pokut takovou právní ochranu, která je jim ze zákona garantována a která byla právní úpravou sledována.

Mgr. Milan Jelínek,
advokátní koncipient

JUDr. Lenka Příkazská,
advokátka

[HSP & Partners advokátní kancelář v.o.s.](#)

Vodičkova 710/31
110 00 Praha 1

Tel.: +420 734 363 336
e-mail: ak@akhsp.cz

[1] Např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 32 Odo 1007/2006 ze dne 28. 8. 2006 či další navazující rozhodnutí jako např. rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 23 Cdo 3789/2011, ze dne 29. 11. 2011

[2] Blíže viz Rozsudek

[3] Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 32 Cdo 4469/2010, ze dne 18. 10. 2011

[4] Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 23 Cdo 2192/2009, ze dne 17. 5. 2011

[5] LASÁK, op. cit.

[6] LASÁK, op. cit.

[7] Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 23 Cdo 1728/2010, ze dne 15. 8. 2011
[8] Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 23 Cdo 1646/2007, ze dne 30. 4. 2009
[9] § 2051 NOZ

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)